

Høringsnotat

Forslag til endringer i forskrift om netregulering og energimarkedet (plikt til å holde av kapasitet i regional- og transmisjonsnett til kunder under terskelverdier)

Innhold

1	Hovedinnhold i høringsforslaget	1
2	Bakgrunnen for forslaget	1
3	Gjeldende rett	3
4	Departementets forslag: Plikt til å holde av kapasitet i regional- og transmisjonsnettet .4	
4.1	Hvem skal det holdes av kapasitet til i regional- og transmisjonsnettet?	5
4.2	Forventninger om forbruksvekst	5
4.3	Plikt til å varsle Reguleringsmyndigheten for energi dersom det ikke er driftsmessig forsvarlig å tilknytte kunder under terskelverdiene	6
4.4	Plikt til å planlegge i forkant for uttakskunder under terskelverdiene	7
5	Økonomiske og administrative konsekvenser	8
6	Merknader til forskriftsbestemmelsene	10
6.1	Til ny § 3-2 A.....	10
7	Forslag til endring i forskrift om netregulering og energimarkedet (NEM)	11

1 Hovedinnhold i høringsforslaget

Departementet foreslår nye bestemmelser i forskrift av 24. oktober 2019 nr. 1413 om netregulering og energimarkedet (NEM), om krav til at nettselskapene holder av kapasitet i regionalnettet og transmisjonsnettet til uttakskunder med et samlet forbruk under gitte terskelverdier. Disse endringene følger opp varslede tiltak i *Regjeringens handlingsplan for raskere nettutbygging og bedre utnyttelse av nettet (netthandlingsplanen)*. I regionalnettet foreslås det en terskelverdi på 1 MW, og i transmisjonsnettet en terskelverdi på 5 MW og forventet årlig forbruk på 20 GWh. Nettselskapene skal holde av kapasitet til kunder som faller innenfor disse terskelverdiene.

Tilgang til elektrisk kraft er en grunnleggende forutsetning for et velfungerende moderne samfunn, og i netthandlingsplanen understrekes det at det ikke er akseptabelt dersom vanlig forbruk, slik som forbruk i husholdninger, mindre næring og forbruk knyttet til nødvendige samfunnsfunksjoner, ikke får tilknytning til nettet som følge av manglende kapasitet i regional- og transmisjonsnettet. I netthandlingsplanen varsles det at regjeringen vil gi nærmere føringer om hva som menes med «vanlig forbruk» som bør holdes utenfor tilknytningskøene.

Forslaget innebærer at uttakskunder under terskelverdiene i utgangspunktet ikke skal måtte vente på tiltak i regional- og transmisjonsnettet. Nettselskapene skal holde av kapasitet til slike uttakskunder og hensynta kapasiteten i nettutviklingen sin, basert på forventet forbruksutvikling. Samtidig er det nødvendig at strøm- og spenningsgrenser overholdes, og at eksisterende kunder opprettholder en akseptabel leveringskvalitet. Prinsippet om at kunder ikke skal tilknyttes før det er driftsmessig forsvarlig vil fortsatt gjelde.

Innretningen som foreslås er basert på terskelverdier, og ikke på kvalitative vurderinger. Departementet har lagt vekt på at plikten til å holde av kapasitet skal være enkel å forholde seg til, både for nettselskapene og deres kunder. Kriteriene er objektive, og etter departementets vurdering, lite klagedrivende.

Departementet tar sikte på at foreslåtte endringene kan tre i kraft 1. juli 2025.

2 Bakgrunnen for forslaget

I Regjeringens handlingsplan for raskere nettutbygging og bedre utnyttelse av nettet (netthandlingsplanen) ble det varslet at regjeringen ville gi nærmere føringer om hva som menes med «vanlig forbruk» som bør holdes utenfor tilknytningskøene.

Energidepartementet ga Reguleringsmyndigheten for energi (RME) 24. mai 2023 i oppdrag å utrede og foreslå forskriftsendringer for å følge opp dette. RME fikk samtidig i oppdrag å utrede modenetskriterier, tilbaketrekking av kapasitet i særlige tilfeller og økt transparens i vurderingene av hva som er driftsmessig forsvarlig. Forskriftsendringer som innebærer krav om at nettselskapene må vurdere om de prosjektene som ønsker ny og økt kapasitet i nettet er tilstrekkelig modne er vedtatt og trådte i kraft 1. januar 2025.

RME leverte sin anbefaling på de tre andre forslagene 25. juni 2024. Dette høringsnotatet omhandler forslaget om vanlig forbruk.

Forslagene knyttet til tilbaketreking av kapasitet i særlige tilfeller og krav om mer transparente driftsmessig forsvarlig-vurderinger vil følges opp i en egen høring.

Energidepartementet, Forsvarsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet har også satt ned en arbeidsgruppe som utreder hvordan nødvendige samfunnsfunksjoner og kritisk infrastruktur, herunder Forsvaret og forsvarsindustrien, skal prioriteres når det gjelder nettilknytning for å sikre nasjonale sikkerhetshensyn og av forsvars- og sikkerhetspolitiske hensyn. Arbeidsgruppens utredning retter seg mot forbruk som ikke faller inn under de foreslåtte terskelverdiene. Dette forbruket vil ikke være å regne som vanlig forbruk. Departementet vil komme tilbake til eventuelle behov for forskriftsendringer for å ivareta dette forbruket når utredningen er ferdigstilt.

I 2018-2019 økte antall forespørsler til nettselskapene om tilknytning av nytt eller økt forbruk brått, bl.a. knyttet til planer om etableringer av ny kraftkrevende industri og elektrifisering av eksisterende industri. Forespørsler om nettilknytninger har vedvart på et høyt nivå.

Nettselskapene har plikt til å tilknytte kunder som ønsker ny eller økt kapasitet fra nettet, men først når det er driftsmessig forsvarlig. Når det ikke er driftsmessig forsvarlig å gi tilknytning i etablert nett, plikter nettselskapene å gjennomføre nødvendige investeringer. Det kan imidlertid ta lang tid å planlegge og gjennomføre investeringer i regional- og transmisjonsnettet. Dersom regional- og eller transmisjonsnettet i en region er fullt utnyttet – eller all tilgjengelig kapasitet er reservert – kan ledetiden for nettinvesteringer i praksis utgjøre et vesentlig hinder for adgang til kraftmarkedet. Det er nå tilfellet i regional- og transmisjonsnettet flere steder.

Tilgang til elektrisk kraft er en grunnleggende forutsetning for et velfungerende moderne samfunn. I netthandlingsplanen understrekes det at det ikke er akseptabelt dersom vanlig forbruk, slik som forbruk i husholdninger, mindre næring og forbruk knyttet til nødvendige samfunnsfunksjoner, ikke får tilknytning til nettet som følge av manglende kapasitet i regional- og transmisjonsnettet.

I oppdragsbrev av 24. mai 2023 ble RME bedt om å utrede og foreslå forskriftsendringer som gir nettselskapene plikt til å holde av kapasitet til vanlig forbruk. RME ble videre bedt om å foreslå en definisjon av «vanlig forbruk» og komme med en anbefaling om hvorvidt denne bør forskriftsfestes, eller om RME heller bør gi nettselskapene veiledning i form av retningslinjer.

Formålet med forslag til forskriftsbestemmelser som innfører en plikt for nettselskapene å holde av kapasitet til visse uttakskunder, er at vanlig forbruk, slik som forbruk i husholdninger, mindre næring og forbruk knyttet til nødvendige samfunnsfunksjoner som hovedregel ikke skal måtte vente på tiltak i regional- og transmisjonsnettet for å få tilknytning og adgang til strømmarkedet.

3 Gjeldende rett

Nettselskapene skal sørge for markedsadgang for alle som etterspør nettjenester til objektive og ikke-diskriminerende vilkår, jf. NEM § 4-6 første ledd. Retten til markedsadgang gjelder både for forespørsler om økt kapasitet og for nye tilknytninger.

For å ivareta aktørenes rett til markedsadgang er alle med konsesjon etter energiloven kapittel 3 pålagt en tilknytningsplikt,¹ jf. energiloven §§ 3-3 til 3-4 a og NEM kapittel 3. Tilknytningsplikten består av en tilknytnings- og en investeringsplikt, og pålegger berørte konsesjonærer å planlegge, investere i og, om nødvendig, søke konsesjon for nye nettanlegg som gjør det driftsmessig forsvarlig² å imøtekomme kundens forespørsel om nettilknytning eller økt kapasitet. I tillegg har alle med områdekonsesjon etter energiloven § 3-2 en plikt til å levere elektrisk energi til alle kunder innenfor det geografiske området konsesjonen gjelder for (leveringsplikt), jf. energiloven § 3-3 første ledd og NEM § 3-1.

Konsesjonærenes tilknytnings- og investeringsplikt er en følgeplikt.³ Det betyr at nettselskapenes plikt til å gi kunder markedsadgang initieres av kundens forespørsel om ny eller økt kapasitet, og at netteiers plikter følger parallelt med initiativene til aktøren. Som eksempel vil en melding til NVE for et kraftproduksjonsanlegg følges opp med nettutredninger og melding fra det aktuelle nettselskapet, deretter konsesjonssøknader både for nett og produksjon, og at eventuelle investeringer gjøres samtidig.

Retten til markedsadgang er ikke absolutt, og det er flere forhold som påvirker nettselskapenes plikt til å gi markedsadgang. Et eksempel på det er at dersom det ikke vurderes som driftsmessig forsvarlig å tilknytte en ny kunde eller å gi en eksisterende kunde økt kapasitet i det eksisterende nettet, kan nettselskapet midlertidig nekte tilknytningen eller kapasitetsøkningen inntil nettselskapet har gjort nødvendige tiltak slik at tilknytningen blir driftsmessig forsvarlig.

Kundens betaling av anleggsbidrag, der det er aktuelt, er også et vilkår for nettilknytning og dermed markedsadgang. Det betyr at nettselskapets tilknytningsplikt og plikt til å gi kundene markedsadgang vurderes å være oppfylt uten at aktøren får tilknytning dersom kunden ikke vil betale utredningskostnader og/eller anleggsbidrag i tråd med forskrift om kontroll av nettvirksomhet.⁴

Gjennom endringer i NEM-forskriften⁵ er det vedtatt et krav om at nettselskapene vurderer modenheten av prosjekter, ved forespørsler om tilknytning til nettet eller økt kapasitet, før det reserveres kapasitet i nettet eller tildeles plass i kapasitetskø. For aktører som har fått reservere kapasitet eller fått plass i kapasitetskø, stilles det krav om fremdrift i prosjektet for å kunne beholde reserverasjonen. Hvis fremdriften ikke er tilstrekkelig, skal

¹ [Prop.5 L](#) (2017-2018) pkt. 3.2.5.2 på s. 34

² Med driftsmessig forsvarlig menes at tilknytningen eller kapasitetsøkningen gir akseptable virkninger ut fra en teknisk-faglig vurdering av nettet

³ Ot. prp. Nr. 62 (2008-2009) pkt. 4.1.1.2 på s. 34 og pkt. 4.1.2.2 på s. 38.

⁴ Forskrift om kontroll av nettvirksomhet §16-1 første ledd og §17-5 tredje ledd

⁵ NEM §§3-4 og 3-5

nettselskapet trekke tilbake hele eller deler av den reserverte kapasiteten, slik at denne blir fristilt til andre. Det samme gjelder for plass i kapasitetskø. Kapasiteten skal fordeles mellom modne kunder basert på modenhetsdato, det vil så når de sendte inn tilstrekkelig dokumentasjon til å bli vurdert som modne.

RME har i sin forvaltningspraksis lagt til grunn at nettselskapene har anledning til å holde av noe kapasitet til vanlige strømkunder, for å forhindre at et fåtall store aktører legger beslag på all ledig kapasitet i et område. RME beskriver vanlige strømkunder som husholdninger, fritidsboliger og næring med begrenset effektuttak.

Det har vært opp til nettselskapene selv å fastsette en grense og mer detaljerte kriterier for hvilke typer tilknytninger nettselskapene ser det hensiktsmessig å holde av kapasitet til. Dette gjør det vanskelig å utlede en generell regel om gjeldende praksis. Statnetts praksis er særlig viktig, ettersom alle tilknytninger av en viss størrelse vil måtte avklares med overliggende transmisjonsnett. I brev til RME av 30. november 2023⁶ varslet Statnett at de endret sin praksis for forbrukskunder foretaket holder av kapasitet for. Statnett innførte en hovedregel om at de holder av kapasitet til forbruk med maksimalt effektuttak under 5 MW og årlig forbruk på under 20 GWh. Det innebærer at underliggende nettselskap som hovedregel ikke må avklare enkelttilknytninger under disse terskelverdiene med Statnett. Samtidig varslet Statnett at de ikke kunne anvende hovedregelen overalt, og terskelverdien har vært satt ned til 1 MW under enkeltstasjoner og i enkelte regioner.⁷

Etttersom det har vært opp til nettselskapene å fastsette terskelen for hva som regnes som vanlig forbruk, har det vært noe ulik praksis, men ifølge RME fremstår det som en terskelverdi på 1 MW har vært den rådende praksisen blant de fleste nettselskapene når det gjelder regionalnett.

4 Departementets forslag: Plikt til å holde av kapasitet i regional- og transmisjonsnett

Departementets foreslår at det innføres en plikt for nettselskapene til å holde av kapasitet i regionalnettet til uttakskunder med samlet maksimalt effektuttak under 1 MW, og i transmisjonsnett til kunder med samlet maksimalt effektuttak under 5 MW og forventet årlig forbruk på under 20 GWh. Forventet økning i forbruk hos uttakskunder med uttak under terskelverdiene skal hensyntas når nettselskapene reserverer kapasitet til uttakskunder med forbruk over terskelverdiene.

Forslaget innebærer at nettselskapene i sine nettutviklingsprosesser skal ha som utgangspunkt at kunder som faller inn under terskelverdiene ikke skal måtte vente på tiltak i regional- og transmisjonsnett for å kunne tilknyttes nettet. Departementet vil likevel understreke at kravet om at det må være driftsmessig forsvarlig å tilknytte nytt og økt forbruk fortsatt vil gjelde. Det vil si at nettselskapene ikke vil ha plikt til å tilknytte kunder som omfattes av forslaget før det er driftsmessig forsvarlig.

⁶ Statnetts brev av 30. november 2023 er tilgjengelig [her](#)

⁷ Full stopp for nytt forbruk – lite hjelp å hente i nye fleksibilitetsmarkeder (europower.no)

Innretningen som foreslås innebærer at nettselskapene holder av kapasitet i regionalnettet basert på terskelverdi for effekt, og i transmisjonsnettet basert på terskelverdi for både effekt og energiforbruk per år. Nettselskapene skal legge forventet forbruksvekst til grunn, basert på egne og eventuelt andres forbruksprognoser, forespørsler om tilknytning og kjennskap til aktiviteten i sitt nettområde. Departementet mener at terskelverdiene vil være enkle å forholde seg til både for nettselskapene og deres kunder, og at forslaget i liten grad vil være klagedrivende.

4.1 Hvem skal det holdes av kapasitet til i regional- og transmisjonsnettet?

Forslaget innebærer at ulike kunder behandles noe ulikt i tilknytningsprosessen. Objektivitetskravet, og hensynet til et praktiserbart regelverk, tilsier at det ikke bør etableres en skjønnsmessig ordning for å avgjøre hvilke aktører som det skal holdes av kapasitet til.

Departementet foreslår at det innføres en plikt for nettselskapene i regional- og transmisjonsnettet til å holde av kapasitet i regionalnettet til uttakskunder med samlet maksimalt effektuttak under 1 MW og i transmisjonsnettet til uttakskunder med samlet maksimalt effektuttak under 5 MW og forventet årlig forbruk på under 20 GWh. Avgrensning basert på terskelverdier gir lite rom for skjønnsmessige vurderinger av hvem som omfattes og ikke. Dersom departementet hadde valgt en formålsbasert avgrensning er det større rom for skjønnsmessige vurderinger og vanskelige gråsonetilfeller. Det er også mer krevende å sikre likebehandling på tvers av nettselskaper med en formålsbasert avgrensning.

På distribusjonsnettnivå foreslås det ikke en plikt til å holde av kapasitet, fordi ledetiden for nye nettanlegg der er relativt korte.

Departementet viser til at Statnetts praksis i dag innebærer at det allerede settes av kapasitet til uttakskunder innen foreslåtte terskelverdier for transmisjonsnett.

4.2 Forventninger om forbruksvekst

Utviklingen i forbruksvekst vil alltid være usikker, både forbruket til uttakskunder under terskelverdier og andre uttakskunder. Departementet legger til grunn at nettselskapene ved praktisering av forslaget, legger til grunn en realistisk forbruksprognose. Det er naturlig å basere prognoser om forbruksvekst hos uttakskunder under terskelverdier, på forutsetninger om befolkningsvekst, elektrifisering av personbiler, energieffektivisering av bygg m.m., på tilgjengelig informasjon i kommunale reguleringsplaner o.l. og på tidligere erfaringer. I tillegg vil henvendelser fra enkeltkunder kunne være en viktig kilde.

Konsesjonærer med konsesjon til nettanlegg med spenning på 47 kV og høyere plikter etter forskrift om energiutredninger å utarbeide effektprognoser for alle punkter i sitt nett, samt å lage områdestudier for avgrensede geografiske områder. NVE er i gang med å utarbeide en modul i den digitale planleggingstjenesten PlanNett, for å utarbeide effektprognoser. Disse kan brukes som grunnlag for nettselskapenes vurdering av hvor store volumer som skal holdes av til uttakskunder under terskelverdiene. Flere nettselskaper har også utviklet egne prognoseverktøy. Departementet legger til grunn at nettselskapene må utøve en viss grad av skjønn i forbruksframskrivningene.

Hensynet til at vanlig forbruk ikke skal måtte vente på tilknytning til nettet må veies opp mot ulempene med markedsbarrierer for kunder over terskelverdiene. Derfor er departementet opptatt av at nettselskapene ikke skal holde av for mye kapasitet. Ved reservasjoner til uttakskunder over terskelverdiene, må risikoen for at det ikke blir driftsmessig forsvarlig å tilknytte uttakskunder under terskelverdier veies opp mot en mulig unødvendig markedsbarriere.

Det er også viktig å ta høyde for tidsdimensjonene i forbruksutviklingen. Nettselskapene bør tilknytte uttakskunder over terskelverdier, dersom nettselskapene har tid til å gjennomføre nødvendige nettforsterkninger for forbruksutviklingen hos uttakskunder under terskelverdier som ligger lenger ut i tid.

Forslaget innebærer både at nettselskapene skal holde av kapasitet i nettet til uttakskunder under terskelverdier basert på forventninger, og at de skal hensynta forventet forbruksvekst i nettplanleggingen. Departementet viser samtidig til at det kan være noe ulike hensyn som gjør seg gjeldene i disse to tilfellene. Dersom det holdes av for mye kapasitet til forbruk under terskelverdien vil dette utgjøre en markedsbarriere for forbruk over terskelverdien, og nettselskapene bør derfor ikke holde av uforholdsmessig mye kapasitet i nettet. Når nettselskapet utreder behovet for og planlegger netttiltak kan det imidlertid være rasjonelt å ta hensyn til noe større volumer av usikker forbruksvekst, eller planlegge for ulike scenarioer. Dette skyldes at det ofte tar lenger tid å planlegge og etablere nettanlegg enn det tar å etablere nytt forbruk eller produksjon. Det samme kan gjelde ved dimensjonering av et netttiltak som det uansett er nødvendig å gjennomføre. Dette fordi marginalkostnadene knyttet til å øke kapasiteten på et nettanlegg under planlegging ofte vil være relativt lav. Eksempler på økt dimensjonering av netttiltak kan være økt ytelse på transformatorer, eller økt tverrsnitt på ledere på luftledninger eller i jordkabel.

Dersom det kun er usikre behov som utløser et nytt netttiltak, kan utfallet i verste fall være at det gjennomføres netttiltak som det ikke er behov for, eller som det først blir behov for på et langt senere tidspunkt. Samtidig er terskelverdiene satt på et nivå som tilsier at dersom det ikke er ledig kapasitet til uttakskunder under terskelverdier kan det være et tegn på at det allerede er så stramt i nettet at det vil være behov for nettforsterkninger.

4.3 Plikt til å varsle Reguleringsmyndigheten for energi dersom det ikke er driftsmessig forsvarlig å tilknytte kunder under terskelverdiene

Nettselskapene skal legge til grunn forventninger om forbruksvekst, både når de holder av kapasitet og som forutsetning for nettplanlegging. Nettselskapene må bruke skjønn i praktiseringen av departementets forslag. Formålet med forslaget er å forhindre at det oppstår situasjoner der det ikke vil være driftsmessig forsvarlig å gi tilknytning i eksisterende nett til kunder med samlet forbruk under terskelverdiene, både i regionalnettet og transmisjonsnettet. Samtidig må det legges til grunn at det unntaksvis vil kunne oppstå situasjoner der det ikke er driftsmessig forsvarlig å gi tilknytning til uttakskunder under terskelverdier. En slik situasjon kan for eksempel inntreffe dersom flere uttakskunder under terskelverdiene forespør kapasitet i samme område uten forvarsel.

Dette understreker viktigheten av at også kunder som faller innunder terskelverdiene tar kontakt med nettselskapet tidlig i sin prosjektutvikling.

Dersom det oppstår situasjon hvor det ikke er driftsmessig forsvarlig å gi tilknytning til en uttakskunde som omfattes av forslaget, må nettselskapet gjennomføre nødvendige investeringer før det kan gi tilknytning. Departementet legger til grunn at nettselskapet i slike tilfeller uten ugrunnet opphold utreder, omsøker og gjennomfører tiltak for å rette opp i situasjonen. Departementet legger ikke til grunn at kapasitet som er reservert til uttakskunder med et forbruk som overstiger den relevante terskelverdien, kan trekkes tilbake i slike tilfeller. Dersom reservert kapasitet frigjøres av andre grunner, skal imidlertid den frigjorte kapasiteten holdes av til forbruk under terskelverdien, dersom forventningene til framtidig forbruksutviklingen tilsier det.

Forslaget innebærer at nettselskapene skal varsle RME om punkter i nettet der det ikke er mulig å holde av tilstrekkelig kapasitet til uttakskunder under terskelverdier til å møte forventet etterspørsel. Departementet legger til grunn at den plikten som departementet foreslår fortsatt vil være overholdt dersom nettselskapene har lagt til grunn rimelige forutsetninger for sin vurdering om forventet forbruksutvikling, og uten ugrunnet opphold starter arbeidet med å øke kapasiteten dersom det likevel ikke er holdt av tilstrekkelig kapasitet til å møte etterspørselen fra uttakskunder under terskelverdiene.

4.4 Plikt til å planlegge i forkant for uttakskunder under terskelverdiene

Tilknytnings- og investeringsplikten er etter dagens rett en følgeplikt, som innebærer at nettselskapene ikke har en plikt til å gjennomføre utredninger om nødvendige nettinvesteringer for en tilknytning, eller økning i uttak, før de mottar en konkret henvendelse fra en kunde og før de har inngått en utredningsavtale med kunden. Det er samtidig ingenting i regelverket som er til hinder for at nettselskapet er i forkant med å utrede og konsesjonssøke nettiltak når de har kapasitet til det.

Departementets forslag innebærer at nettselskapene i sine nettutviklingsprosesser skal planlegge slik at kunder under terskelverdier i utgangspunktet ikke skal måtte vente på nettinvesteringer i regionalnettet og transmisjonsnettet. Det medfører at nettselskapene også skal planlegge og gjennomføre nødvendige nettinvesteringer for forventet forbruksutvikling hos uttakskunder under fastsatte terskelverdier, inkludert for uttakskunder som formelt ikke har forespurt tilknytning.

De forslåtte endringene innebærer ikke at nettselskapene må bygge og sette i drift anlegg, før de forventer at det blir behov for dem. Utbyggingstakten bør i en rimelig grad sammenfalle i tid med behovsutviklingen, slik at nye nettanlegg settes i drift i tide, men ikke unødvendig tidlig. Nettselskapene kan planlegge og konsesjonssøke tiltak, men tilpasse selve utbyggingen til forbruksutviklingen.

Departementets vurdering er at forslaget ikke medfører en fare for store overinvesteringer. Dersom det ikke er ledig kapasitet for kunder under terskelverdien, kan nettsituasjonen sies å være stram, noe som taler for at nettselskapene bør utrede tiltak for å gi økt kapasitet.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget innebærer at noen kunder skal slippe å vente på tiltak i regional- og transmisjonsnettet. For å sikre dette må nettselskapene holde av kapasitet i eksisterende nett og i nytt nett som bygges. Det innebærer at det blir noe mindre kapasitet å fordele til øvrige kunder som ikke er omfattet av forslaget. De økonomiske og administrative konsekvensene vil være ulike for kundene som er omfattet av bestemmelsen og for de som ikke er omfattet. Vi vil omtale uttakskundene som uttakskunder over eller under terskelverdiene, til tross for at verdiene er ulike i regional- og transmisjonsnettet. Noen aktører vil være uttakskunder under terskelverdiene i transmisjonsnettet, men ikke i regionalnettet.

For nettkundene

For uttakskunder under terskelverdier

I dag er det tilknytningskø flere steder fordi all kapasitet i regional- og transmisjonsnettet er tatt i bruk, eller reservert. Med forslaget om at nettselskapet skal holde av kapasitet til kunder under terskelverdier, vil disse som hovedregel ikke lenger behøve å vente på tiltak i regional- og transmisjonsnettet. Det innebærer at de kun vil måtte vente den tiden det tar å gjennomføre nødvendige tiltak i distribusjonsnettet. På lik linje vil sluttbruker under terskelverdi for regionalnettet, men over terskelverdi for transmisjonsnett, kun måtte vente på den tiden det tar å gjennomføre nødvendige tiltak i distribusjons- og/eller regionalnettet.

Flere nettselskap har allerede en praksis med å holde av kapasitet i regionalnettet og Statnett har i dag en praksis som sammenfaller med departementets forslag, med unntak for enkelte transformatorstasjoner og regioner. I den grad forslaget forskriftsfester gjeldende praksis, har det ikke store økonomiske eller administrative konsekvenser.

Når Statnett innførte dagens terskelverdier for transmisjonsnettet, anslo foretaket at forespørsler med samlet volum på 600 MW var innenfor terskelverdiene.

Forslaget innebærer ingen endring i anleggsbidragsregelverket, men kan få betydning for hvem som må betale anleggsbidrag i praksis. Kunder med avtalt kapasitet under 1 MW betaler hverken anleggsbidrag i regional- eller transmisjonsnettet. Forslaget kan ha en indirekte virkning på om kunder med uttak mellom 1 og 5 MW skal betale anleggsbidrag, ettersom forslaget innebærer at nettselskapene skal planlegge slik at disse aktører ikke skal måtte vente på tiltak i transmisjonsnettet. Dette kan medføre at Statnett vil gjennomføre nettførsterkninger før de mottar formelle tilknytningsforespørsler, basert på forventninger. Samtidig gjelder tiårsregelen fortsatt, også for kunder under terskelverdien i transmisjonsnettet⁸

Departementet har gitt RME et oppdrag om å utrede justeringer i anleggsbidragsregelverket i regional- og transmisjonsnettet⁹. RME er blant annet bedt om å vurdere en

⁸ Forskrift om kontroll av nettvirksomhet §16-1 annet ledd.

⁹ [Skal utrede endringer for å få mer effektiv utnyttelse og utvikling av strømnettet - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no)

heving av dagens grense på 1 MW for kunder som ikke skal betale anleggsbidrag i regional- og transmisjonsnett. Departementet vil vurdere eventuelle endringer i anleggsbidragsregelverket når RME har levert sin utredning som har frist 1. juni 2025.

Forslaget vil kunne føre til at uttakskunder prøver å tilpasse seg terskelverdiene. Departementet viser i den forbindelse til at det er samlet avtalt kapasitet som er relevant for om man faller inn under terskelverdiene. Det vil si at det ikke er mulig å dele opp et større forbruk i trinnvise utvidelser under terskelverdien for å omfattes av forslaget.

For kunder over terskelverdier

Nettselskapenes tilknytnings- og investeringsplikt gjelder like fullt for alle uttakskunder, selv om de skal holde av kapasitet til kunder under de foreslåtte terskelverdiene. Det innebærer at nettselskapene fortsatt har en plikt til å tilknytte uttakskunder over terskelverdiene uten ugrunnet opphold.

For de kundene som etterspør mer kapasitet enn de foreslåtte terskelverdiene og sånn sett ikke omfattes av forslaget, kan forslaget føre til at det blir mindre kapasitet tilgjengelig i eksisterende nett. Dette kan føre til at tilknytning vil kunne ta lenger tid. På den andre siden kan forslaget føre til at nettselskapene investerer i økt kapasitet tidligere enn de ellers ville gjort for å være sikre på å kunne imøtekomme forbruket under terskelverdiene, noe som kan føre til at det kan gå raskere å få tilknytning.

For nettselskapene

Regionalnett

For nettselskapene som eier regionalnett, innebærer en plikt til å holde av kapasitet til vanlig forbruk at de kan måtte forsterke nettet noe tidligere enn i dag, dersom forventningen om forbruksvekst hos uttakskunder under terskelverdier tilsier det. Forslaget kan føre til overinvesteringer, dersom nettselskapene legger til grunn for høy forbruksvekst. Departementet har presisert at nettselskapene må legge prognoser for forventet forbruksutvikling til grunn

Forslaget øker viktigheten av prognosearbeidet nettselskapene allerede gjør i dag.

Transmisjonsnett

Statnett praktiserer allerede de foreslåtte terskelverdiene, men med unntak for punkter i nettet der nettsituasjonen er stram. Departementet legger til grunn at Statnett er i gang med å planlegge nettførsterkninger der de ikke kan anvende hovedregelen om å holde av kapasitet til forbruk med maksimalt effektuttak under 5 MW og årlig forbruk på under 20 GWh, og at forslaget derfor har liten virkning for Statnett i praksis. Kravet om å varsle RME dersom plikten ikke kan overholdes er et nytt krav for Statnett, men det antas at dette kravet ikke vil medføre et stort merarbeid for Statnett.

6 Merknader til forskriftsbestemmelsene

6.1 Til ny § 3-2 A

I *første ledd* innføres det en plikt for nettselskap med inntektsramme for regionalnett til å holde av kapasitet i regionalnettet til kunder som forespør maksimalt effektuttak på mindre enn 1 MW totalt basert på sannsynlighetsjusterte forventninger. Med regionalnett menes det nett med nominell spenning over 22 kV, som ikke er transmisjonsnett.

I *andre ledd* innføres det plikt for Statnett til å holde av kapasitet til kunder som forespør maksimalt effektuttak under 5 MW og som har forventet årlig forbruk på under 20 GWh i transmisjonsnettet.

Kapasitet som holdes av etter første og andre ledd skal ikke kunne reserveres av uttakskunder med uttak over terskelverdiene. Nettinvesteringer skal planlegges, konsesjonssøkes og gjennomføres tidsnok, med utgangspunkt i at uttakskunder under terskelverdiene ikke skal måtte vente på tiltak i de respektive nettnivåene for å kunne tilknyttes. Nettselskap vil ha overholdt plikten hvis de kan dokumentere at de har lagt til grunn rimelige forbruksforventninger, selv om det skulle vise seg på et tidspunkt å ikke være driftsmessig forsvarlig å tilknytte én eller flere uttakskunder under terskelverdien som følge av begrensninger i nettet.

Ved vurdering av om kunden har rett til å få tildelt kapasitet som nettselskapet har holdt av, skal det tas utgangspunkt i kundens samlede avtalte kapasitet på samme eiendom. Kunde skal forstås som samme person. Det betyr at en fysisk eller juridisk person ikke kan få prioritert tilgang på kapasitet ved å sende flere forespørsler om kapasitet eller ved å etablere flere tilknytningspunkt, hvis kundens samlede avtalt kapasitet vil overstige terskelverdiene på samme eiendom.

I *tredje ledd* etableres det en plikt for nettselskapene til å varsle RME dersom det ikke er mulig å holde av kapasitet til uttakskunder under terskelverdiene for henholdsvis regionalnett og transmisjonsnett, på grunn av begrensninger i nettanlegg på de respektive nettanleggene. Nettselskapene må i slike tilfeller sette i gang med nettførsterkninger for å overholde plikten i første og andre ledd, med mindre det kan sannsynliggjøres at det ikke vil komme forespørsler fra uttakskunder under terskelverdiene.

RME fører kontroll med at plikten til holde av kapasitet til uttakskunder etter den nye bestemmelsen i § 3-2 A blir overholdt, og kan gi nødvendige pålegg om gjennomføringen av plikten, jf. NEM § 8-1 første ledd. Videre kan RME etter NEM § 8-2 ilegge tvangsmulkt dersom aktørene ikke innretter seg etter pålegget. Tvangsmulkten skal være av en slik størrelse at den motiverer til å overholde pålegget, og sørger for oppfyllelse av kravene i forskriften. Departementet vurderer at det foreløpig ikke er behov for hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr eller straffesanksjoner. Det vil være mest hensiktsmessig å følge opp nettselskapene med pålegg og tvangsmulkt, ved manglende etterlevelse av den nye bestemmelsen.

7 Forslag til endring i forskrift om netregulering og energimarkedet (NEM)

I forskrift av 24. oktober 2019 nr. 1413 om netregulering og energimarkedet (NEM) gjøres følgende endringer:

Ny NEM § 3-2 A skal lyde:

§ 3-2 A Plikt til å holde av kapasitet til uttakskunder

Nettselskap som har inntektsramme for regionalnett plikter å holde av kapasitet i regionalnettet til uttakskunder med samlet avtalt kapasitet mindre enn 1 MW, basert på forventninger til forbruksutviklingen.

Nettselskap som eier transmisjonsnett plikter å holde av kapasitet i transmisjonsnettet til uttakskunder med samlet avtalt kapasitet mindre enn 5 MW når kundens forventede årlig forbruk er mindre enn 20 GWh, basert på forventninger til forbruksutviklingen.

Dersom et nettselskap ikke kan overholde plikten etter første eller annet ledd, skal nettselskapet varsle Reguleringsmyndigheten for energi.